

A KÖZBESZERZÉSI HATÓSÁG KERETÉBEN MŰKÖDŐ TANÁCS ÚTMUTATÓJA

2023.11.16.

A Közbeszerzési Hatóság keretében működő Tanács útmutatója a bútorok zöld közbeszerzéséről

(2023.11.16.)

A Közbeszerzési Hatóság keretében Működő Tanács *a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény* (a továbbiakban: Kbt.) 183. § c) pontja alapján az alábbiak szerint útmutatót ad ki a bútorok zöld közbeszerzéséről.

I. Bevezetés

A Közbeszerzési Hatóság évek óta következetesen és elkötelezetten támogatja a környezetvédelmi szempontok közbeszerzési eljárásokban történő elterjedését. 2022 decemberében került elfogadásra **Magyarország első zöld közbeszerzési stratégiája**¹, olyan további eszközök és ösztönzők kialakítását előirányozva, amelyek célirányosan a zöld közbeszerzési gyakorlat kialakulását segítik. A korábbi években végzett ezirányú tevékenysége alapján a **Közbeszerzési Hatóság** a stratégia értelmében a zöld közbeszerzési szempontok alkalmazásának segítése érdekében **kompetencia centrumként** is folytatja fenntarthatósági tevékenységét.

A Közbeszerzési Hatóság, mint zöld közbeszerzési kompetencia centrum azon beszerzési tárgyak kapcsán, melyek zöld közbeszerzése a hazai és nemzetközi tapasztalatok alapján könnyen megvalósítható, útmutatók kidolgozása mellett döntött. **Jelen útmutató célja megkönnyíteni az ajánlatkérők számára a bútorok zöld közbeszerzésének gyakorlati megvalósítását.** Ennek érdekében a dokumentum átfogóan mutatja be a bútorokra irányadó uniós zöld közbeszerzési követelményeket, ököcímke kritériumokat, az ismert uniós és hazai jó gyakorlati példákat, és az ezekből levonható következtetéseket. A Közbeszerzési Hatóság bízik abban, hogy az útmutató nyomán egyre több bútorbeszerzésre irányuló közbeszerzési eljárásban alkalmaznak az ajánlatkérők környezetvédelmi szempontokat.

II. Bútorok piaca az Európai Unióban és Magyarországon

A **Centre for Industrial Studies (CSIL)** felmérése² alapján 2010-ben a globális bútorpiac értéke körülbelül 420 milliárd USD volt. A világpiac több, mint egyharmadát Kína látja el bútorral, Európában pedig Németország és Olaszország a két legnagyobb piaci szereplő a világpiacból történő 6-6%-os részesedésével.

¹ <https://kormany.hu/dokumentumtar/magyarorszag-zold-kozbeszerzesi-strategiaja-2022-2027>

² CSIL Furniture Outlook. Global trends and forecasts for the furniture sector. CSIL Alessandra Tracogna. 2012. febr. <http://www.slideshare.net/ClarionGermany/03-csil-alessandratracogna>

Összességében az Európai Unió 27 tagállama adja a globális bútorgyártás mintegy 20%-át.³

2008-ban az Európai Bizottság azt a célt tűzte ki, hogy 2010-re az összes közbeszerzési eljárás 50%-ának meg kell felelnie az EU alapvető zöld közbeszerzési követelményeinek tíz kiemelt termékcsoporthoz, beleértve a bútorokat is. A felmérés idején a bútorokra vonatkozó meglévő uniós zöld közbeszerzési követelmények hét alapvető kritériumot tartalmaztak.⁴ A Centre for European Policy Studies (CEPS) 2011–2012-ben készült tanulmánya⁵ - melybe 26 EU-ország 850 ajánlatkérőjét vonták be - 151 bútorbiztosításra irányuló szerződés adatait dolgozta fel, túlnyomórészt (91%) beltéri bútorok vásárlásával kapcsolatban. **A bemutatott szerződések mintegy 50%-a (értékben 41%-a) tartalmazott legalább egy alapvető zöld közbeszerzési kritériumot, de csak 14%-a (értékben 25%-a) felelt meg minden alapvető kritériumnak.**

Magyarországon a környezetvédelmi szempontok alkalmazása nem terjedt el széles körben a hazai ajánlatkérők közbeszerzési eljárásaiban.⁶ Ahol erre mégis sor kerül - a nemzeti eljárásrendben lefolytatott eljárásokból kinyert információk alapján - ott elsősorban szerződésteljesítési feltételként, másod- és harmadsorban pedig értékelési szempontként vagy a műszaki leírás elemeként írják elő ilyen szempontot. A CPV főcsoportok alapján az építési munkák, szállítófelszerelések és kiegészítő szállítási cikkek beszerzési tárgyakon túl a **bútorok**, a szennyvíz- és hulladéktisztítási környezetvédelmi szolgáltatások, továbbá az irodai eszközök körében lehet számottevően a zöld szempontok alkalmazásáról beszélni.

³ JRC Science for Policy Report: Revision of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Furniture, Technical Report Final Version, 2017. aug., 11. oldal, az EU-28 és Norvégia vonatkozásában tett megállapítások,

<https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/004415d4-4bb0-4b74-8f3c-8e7bb220cea3/details>,

⁴ (i) legális eredetű fa; (ii) az 50 g-nál nagyobb műanyag részek jelölése; (iii) korlátozott anyagok a felületi bevonatokban; (iv) VOC a ragasztókban <10%; (v) újrahasznosítható és (vi) szétválasztható csomagolóanyagok; (vii) Tartósság, javíthatóság, használatra való alkalmasság és ergonomiai követelmények.

⁵ Centre for European Policy Studies (CEPS), Andrea Renda, Jacques Pelkmans, Christian Egenhofer, Lorna Schrefler, Giacomo Luchetta, Can Selçuki - College of Europe (core team), Jesus Ballesteros, Anne-Claire Zirnhelt. Brussels. (2012): THE UPTAKE OF GREEN PUBLIC PROCUREMENT IN THE EU27, 2012. febr., <http://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/CEPS-CoEGPP%20MAIN%20REPORT.pdf>

⁶ Magyarország zöld közbeszerzési stratégiája 2022-2027, <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/1/1f/1f5/1f5e3ad6d5e5c523473f12103f8d998e4e807c3d.pdf>

III. Bútorok környezetbarát közbeszerzése az Európai Unióban

Az Európai Bizottság 2018-ban tette közzé a jelenleg irányadó, **bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelményeket**.⁷

Az uniós zöld közbeszerzési követelményrendszer kidolgozása a COM (2008) 400 közleménnyel⁸ indult meg, annak érdekében, hogy megkönnyítsék az ajánlatkérők számára a zöld közbeszerzési eljárások lefolytatását. Az egységes zöld közbeszerzési követelményrendszer a zöld közbeszerzési eljárás megvalósítására leginkább megfelelőnek tartott termék- és szolgáltatáscsoport tekintetében részletezi az ajánlatkérő által alkalmazható környezetvédelmi követelményeket. A zöld követelményrendszerek kiemelt termék- illetve szolgáltatáscsoportokhoz készültek, folyamatosan felülvizsgálat alatt állnak, és így az aktuális piaci viszonyoknak megfelelnek. A követelmények minimális változtatással egészben vagy részben beépíthetők a közbeszerzési dokumentumokba azzal, hogy az ajánlatkérőnek piacfelmérést követően érdemes döntenie a követelmények átvételének mértékéről. A követelmények aszerint tagolódnak, hogy az adott termékkör esetén mi a beszerzés tárgya, azokat az alkalmassági követelmények, a műszaki leírás, az értékelési szempontok vagy a szerződésteljesítési feltételek közé illeszti-e be az ajánlatkérő. A követelmények egyszerűségétől, a környezetvédelmi vállalás mértékétől függően alapkövetelmények és átfogó követelmények különböztethetők meg.

A bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelmények a következőkre irányadók:

A „*bútor*” termékcsoport olyan kül- vagy beltéri, különálló vagy beépített egységeket foglal magában, amelyek elsődleges rendeltetése az, hogy

- **dolgok tárolására, elhelyezésére vagy felakasztására szolgáljanak,**
- **és/vagy olyan felületet biztosítsanak, amelyen a használók pihenhetnek, ülhetnek, étkezhetnek, tanulhatnak vagy dolgozhatnak, ideértve az ágybetéteket is.**

⁷ Az uniós zöld közbeszerzési követelményrendszere elérhető magyar nyelven is az uniós zöld közbeszerzésekkel foglalkozó weboldalon: https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/gpp-criteria-and-requirements_en#gpp-requirements-in-sectoral-legislation, a bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelmények közvetlenül letölthetők itt: <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/6d4cfc54-1aee-4b8f-ae68-a0f8d5c9d21d/details>

⁸ Bizottsági szolgálati munkadokumentum a bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelmények, SEC(2017) 283 final/2, <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/6d4cfc54-1aee-4b8f-ae68-a0f8d5c9d21d/details>

A termékcsoport ugyanakkor *nem foglalja magában* a következőket:

- a) azon termékek, amelyek **elsődleges rendeltetése nem bútorként való használat**. Többek között az alábbiak tartozhatnak ide: utcai lámpák, korlátok és kerítések, létrák, órák, játszótéri eszközök, álló vagy falra függeszthető tükrök, kábelcsatornák, forgalomterelő oszlopok, valamint építési termékek, úgymint lépcsők, ajtók, ablakok, padló- és falburkolatok;
- b) **tömegközlekedésre vagy magánhasználatra szolgáló járművekbe** épített bútorok;
- c) olyan bútorigipari termékek, amelyek **több mint 5%-ban (tömegszázalék) tartalmazzak az alábbiaktól eltérő anyagokat**: tölgyfa, faalapú lemezek, parafa, bambusz, rattan, műanyagok, fémek, bőr, bevont szövetek, textilek, üveg vagy párnázóanyagok.

A bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelmények a következő **környezeti hatások minimalizálására** irányulnak:

- A biológiai sokféleség csökkenése és talajerózió a nem fenntartható erdőgazdálkodás és az illegális fakitermelés miatt.
- Az erőforrások kimerülése a nem megújuló források, például a kőolaj/földgáz műanyagokhoz való felhasználása miatt.
- Többféle anyag gyártása során az energiafogyasztás miatt okozott szén-dioxid- és egyéb kibocsátások.
- A munkavállalók, a fogyasztók és a szélesebb környezet veszélyeztetése mérgező anyagok kibocsátása által.
- A beltéri levegő nem megfelelő minősége a beltéri bútortermékekben jelen lévő illékony szerves vegyületek kibocsátása miatt.
- A gyengébb minőségű bútorok korai elhasználódása miatt keletkező hulladék.
- A javítás, a pótalkatrészek beszerzés, illetve az alkatrészek újrafeldolgozás céljából történő elválasztásának nehézségei miatt keletkező hulladékanyagok.

E hatások csökkentése érdekében a követelmények a **következő alapvető célkitűzéseket** szolgálják:

- Faanyag törvényes forrásokból való beszerzése.
- Részben vagy egészben megújuló forrásból származó (például fa) anyagok használata.
- Maximális határértékek meghatározása a bútorokból származó teljes VOC (illékony szerves vegyület) kibocsátásra, valamint konkrét formaldehid-kibocsátási határértékek meghatározása a faalapú lemezekre és a bútorszövetekre vonatkozóan.

- Olyan tartós és a célnak megfelelő bútorok beszerzése, amelyek eleget tesznek a vonatkozó EN (vagyis európai) szabványoknak.
- Olyan könnyen szétszerelhető, javítható és újrafeldolgozható bútorok beszerzése, amelyekre jótállás vonatkozik.

Az Európai Unió tagállamainak többsége törekszik a környezetbarát bútorbeszerzésekre, és kialakították azokat a követelményeket, melyek alapján a bútorbeszerzések kevésbé terhelik a környezetet. A tagállamok nemzeti cselekvési tervei alapján ⁹ megállapítható, hogy egyes tagállamok saját követelmények kidolgozásáról döntöttek e termékcsoportra vonatkozóan, míg mások az uniós követelmények alkalmazását ajánlják az ajánlatkérők számára. Az egyes tagállamok jó gyakorlati példái alapján azonban körvonalazhatóak olyan követelmények, melyek általában jellemzők a zöld bútorbeszerzésekre szerte Európában.¹⁰

Tagállamok, ahol nemzeti szinten fejlesztettek ki bútorokra vonatkozó zöld közbeszerzési követelményeket	Tagállamok, melyek az uniós zöld közbeszerzési követelmények alkalmazását ajánlják
Ausztria, Csehország, Finnország, Franciaország, Németország, Olaszország, Litvánia, Málta, Hollandia, Norvégia, Spanyolország, Svédország	Belgium, Ciprus, Dánia, Lettország, Lengyelország, Szlovákia, Szlovénia

A bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelmények három nagy tárgykörre tagolódnak:

- **meglévő, használt bútorok felújítása**
- **új bútorelemek beszerzése**
- **életciklusuk végéhez ért bútorokkal kapcsolatos szolgáltatások beszerzése.**

⁹ JRC Science for Policy Report: Revision of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Furniture, Technical Report Final Version, 2017. aug., <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/004415d4-4bb0-4b74-8f3c-8e7bb220cea3/details>

¹⁰ JRC Science for Policy Report: Revision of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Furniture, Technical Report Final Version, 2017. aug., 8. oldal, az EU-28 és Norvégia vonatkozásában tett megállapítások <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/004415d4-4bb0-4b74-8f3c-8e7bb220cea3/details>

II.1. Meglévő, használt bútorok felújítására irányadó uniós zöld közbeszerzési követelmények

A bútorfelújítási szolgáltatások közbeszerzése esetén a műszaki leírás tekintetében a következő uniós zöld közbeszerzési követelmények alkalmazása javasolt az ajánlatkérők számára¹¹:

- A felújítás során elvégzendő műveletek lehető legrészletesebb ismertetése (pl. a fém újrafújása, fa felületek javítása és/vagy felújítása, újrakárpitozás, asztal átalakítása stb.)
- Tartós kárpitbevonatok alkalmazása (amennyiben a kárpitanyagok alkalmazása vagy cseréje a felújítási műveletek része).
- Amennyiben habból készült párnázóanyagokat használnak a bútorok kárpitozása során, halogénezett szerves vegyületek nem használhatók habosító anyagként vagy kiegészítő habosító anyagként az ilyen anyagok gyártásához.
- Legalább kettő, illetve három év jótállás előírása.

A műszaki leírásba beépíthető követelmények mellett **értékelési szempontként** való alkalmazásra megfontolásra javasolt továbbá az alacsony kémiai maradékanyag-tartalmú kárpitanyagok illetve párnázóanyagok, továbbá alacsony kibocsátású párnázóanyagok alkalmazásának többletponttal való értékelése, a részletezett iránymutatás szerint.¹² Ezen felül javasolt többletponttal értékelní a kiterjesztett jótállási időszakok megajánlását.

II.2. Új bútorelemek beszerzésére irányadó uniós zöld közbeszerzési követelmények

Az új bútorok közbeszerzése esetén az uniós zöld követelmények alapján javasolt, hogy az ajánlatkérők **a műszaki leírásban vagy a szerződés teljesítési feltételei körében rögzítsék, hogy a faanyag beszerzésére a bútorgyártáshoz törvényes forrásból kerül sor**, azaz a 995/2010/EU rendeletnek¹³ megfelelően a szerződés

¹¹ Részletesen lásd a bútorokra irányadó GPP követelményekben foglaltakat, Bizottsági szolgálati munkadokumentum a bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelmények, SEC(2017) 283 final/2, <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/6d4cfc54-1aee-4b8f-ae68-a0f8d5c9d21d/details>

¹² Részletesen lásd a bútorokra irányadó GPP követelményekben foglaltakat, Bizottsági szolgálati munkadokumentum a bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelmények, SEC(2017) 283 final/2, <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/6d4cfc54-1aee-4b8f-ae68-a0f8d5c9d21d/details>

¹³ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 995/2010/EU RENDELETE (2010. október 20.) a fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:295:0023:0034:HU:PDF>

alapján nyújtandó, bútorokhoz felhasználandó összes faanyagnak ¹⁴ legális kitermelésből kell származnia.

A 995/2010/EU rendelet hatálya alá nem tartozó faanyagoknak vagy fatermékeknek a FLEGT (EU erdészeti jogszabályok végrehajtása, irányítása és kereskedelme) engedélyek, a megfelelő CITES-engedélyek és -tanúsítványok, vagy az ajánlattevő által bevezetett kellő gondosság elvén alapuló rendszer alá kell tartozniuk, amely információt nyújt a kitermelés országáról, a fajtáról, a mennyiségről, a beszállító adatairól és a vonatkozó nemzeti jogszabályoknak való megfelelésről. Amennyiben az ellátási láncban illegális fakitermelés veszélyét azonosítják, a kellő gondosság elvén alapuló rendszer határozza meg az e veszély mérséklésére irányuló folyamatokat.

Fontos megjegyezni, hogy az uniós zöld közbeszerzési követelményekben szereplő, jogszerű forrásból származó alapanyagokra történő hivatkozás nem esik egybe a fenntartható erdőgazdálkodásból szereplő faanyagokkal, mivel két külön fogalomrészerről van szó, az első a kitermelés legális voltára, míg a második az erdőgazdálkodás módjára és annak tanúsítására, igazolására vonatkozik. A követelmények egyébként az alábbi okok miatt nem foglalnak magukban javaslatot a **fenntartható erdőgazdálkodásból származó faanyag** beszerzésére vonatkozóan:

„Az uniós erdőgazdálkodási stratégia meghatározza a fenntartható erdőgazdálkodás fogalmát. Mindazonáltal a közbeszerzésben pontosan meghatározott követelményekre van szükség, amelyek részletesen ismertetik a fenntartható erdőgazdálkodás meghatározásának különböző elemeit. **Egyelőre azonban uniós szinten nem érhetőek el ilyen részletes elemek.** Ebből kifolyólag számos tagállam a saját nemzeti követelményrendszerét alkalmazza a fenntartható módon irányított forrásokból származó faalapú termékek azonosítására a kapcsolódó zöld vagy fenntartható közbeszerzési eljárásaiban. Ezenkívül különféle eljárásokat alkalmaznak annak meghatározására, hogy a tanúsítási rendszerek vagy más, harmadik felek által igazolt rendszerek elegendő bizonyosságot szolgáltatnak a fenntartható erdőgazdálkodás vonatkozásában. **Ilyen helyzetben még nem lehetett olyan közbeszerzési követelményrendszerrel előállni, amely a fenntartható erdőgazdálkodásra vonatkozóan összehangolt kritériumokat tartalmaz.** Az aktív fenntartható faanyagbeszerzési politikával rendelkező tagállamok jelenlegi konszenzusa szerint általánosságban a tulajdonosi tanúsítási rendszerek – például amelyeket az Erdőgondnoksági Tanács (Forest Stewardship Council, FSC) és az erdészeti tanúsítási rendszerek elfogadását célzó program (Programme for the Endorsement of Forest Certification, PEFC) alkalmaz – elegendő biztosítékkal szolgálnak a nemzeti követelményeknek való megfelelés vonatkozásában.

¹⁴ A fakitermelésre vonatkozó uniós rendelet hatáskörébe tartozó faanyagok és fatermékek esetében

Bár a 100%-ban fenntartható módon kitermelt fának minősített faanyag kívánatos, ezt az alábbi okok miatt nehéz vagy lehetetlen lehet beszerezni:

- a) viszonylag korlátozott mennyiségű tanúsítással rendelkező faanyag áll rendelkezésre a piacon az Unióban és a más, nagyobb globális ellátási régiókban elérhető széles körű erdészeti tanúsítás ellenére;
- b) a konkrét piaci kínálatban ingadozás léphet fel különösen a kkv-k esetében, amelyek korlátozott számú szállítóval szoktak dolgozni.

Ehelyett a legalább 70%-ban fenntartható módon kitermelt famennyiséget kívánatos elérni. Ez a szint jól illeszkedik az FSC és a PEFC címkézési rendszerei jelenlegi követelményeihez is.”¹⁵

Előzőekre tekintettel **javasoljuk az ajánlatkérők számára az uniós zöld közbeszerzési követelményekkel összhangban, hogy kérjenek piaci visszajelzést a fentiek tárgyában a felhívás közzétételét megelőzően**, és felhívjuk a figyelmüket arra, hogy minden esetben és minden körülmények között engedélyezniük kell az alternatív bizonyítási eszközöket a követelménynek való megfelelés vonatkozásában.

Az új bútorok beszerzésére irányadó uniós zöld közbeszerzési követelmények alapján az ajánlatkérők számára javasoljuk, hogy a **szerződés teljesítési feltételei körében** rögzítsenek a bútortermékben felhasznált anyagoktól függően környezetbarát teljesítést célzó szempontokat a következők vonatkozásában:

- Faalapú lemezek formaldehid-kibocsátása
- Bevonó keverékekre vonatkozó korlátozások
- Fémekre vonatkozó korlátozások
- A REACH-rendelet jelöltlistáján¹⁶ szereplő anyagokra vonatkozó korlátozások
- Tartós kárpitbevonatok
- Habosító anyagok.

Az új bútorok beszerzésére irányadó uniós zöld közbeszerzési követelmények alapján az ajánlatkérők számára javasolt, hogy a **szerződés teljesítési feltételei körében** rögzítsenek a minél hosszabb távú használatot célzó szempontokat, így különösen:

- Használatra való alkalmasság előírása: a bútorterméknek meg kell felelnie a vonatkozó EN szabványok legújabb verzióiban előírt, a termék tartósságával,

¹⁵ Bútorokra irányadó GPP követelményekben foglaltakat, Bizottsági szolgálati munkadokumentum a bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelmények, SEC(2017) 283 final/2, <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/6d4cfc54-1aee-4b8f-ae68-a0f8d5c9d21d/details>

¹⁶ REACH-rendelet 59. cikkének (10) bekezdése alapján közzétett, különös aggodalomra okot adó anyagok engedélyezésének jelöltlistája <https://echa.europa.eu/hu/candidate-list-table>

méretével, biztonságosságával és szilárdságával kapcsolatos követelményeknek

- Szétszerelhetőséget és javítást biztosító tervezés előírása
- Termékjótállás és pótalkatrészek: legalább három illetve öt éves jótállási időszak előírása.

Az új bútorok beszerzésére irányadó uniós zöld közbeszerzési követelmények alapján az ajánlatkérők számára ajánlott, hogy **értékelési szempontként** fontolják meg a faalapú lemezek megfelelő formaldehidkibocsátása, műanyagok megfelelő jelölése, alacsony kémiai maradékanyag-tartalmú kárpitanyagok, alacsony VOC-kibocsátású bútorok illetve párnázóanyagok, továbbá alacsony kibocsátású párnázóanyagok alkalmazásának többletponttal való értékelését, a részletezett iránymutatás szerint.¹⁷ Ezen felül javasolt többletponttal értékelní a kiterjesztett jótállási időszakok megajánlását.

II.3. Életciklusok végéhez ért bútorokkal kapcsolatos szolgáltatások beszerzése

Az életciklusuk végéhez ért, azaz az elhasználódott, eredeti formájukban tovább már nem használható bútorokkal kapcsolatos szolgáltatások beszerzésére irányadó uniós zöld közbeszerzési követelmények alapján javasolt, hogy a **műszaki leírás részeként vagy értékelési szempontként** az ajánlatkérők határozzanak meg **minimálisan elérendő újrafelhasználási célt** (pl. az átadott bútorok 50%-a), az ajánlattevőknek pedig ismertetniük kell, hogyan hosszabbítják meg a bútor élettartamát az újrafelhasználás által. Az újrafelhasználásra alkalmasnak nem tekinthető bútorelemek/alkatrészek esetében gondoskodni kell arról, hogy az újrafelhasználásra nem alkalmas bútorelemeket/alkatrészeket különböző anyagokra (legalább műanyag, fém, textil és fa) kell szétszerelni, mielőtt a különféle újrafeldolgozó létesítményekbe küldenék azokat. A fennmaradó anyagokat energetikai hasznosítással foglalkozó létesítményekbe kell küldeni, amennyiben ilyenek regionális szinten elérhetőek.

II. 4. A bútorokra vonatkozó uniós ökocímke követelmények

A bútorokra irányadó uniós zöld közbeszerzési követelmények mellett a bútorok zöld közbeszerzésénél uniós ökocímke követelmények is felhasználhatók. A bútorok ökocímke követelményeit az Európai **Bizottság bútorokra vonatkozó 2016/1332/EU**

¹⁷ Részletesen lásd a bútorokra irányadó GPP követelményekben foglaltakat, Bizottsági szolgálati munkadokumentum a bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelmények, SEC(2017) 283 final/2, 15-16. o., <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/6d4cfc54-1aee-4b8f-ae68-a0f8d5c9d21d/details>

(2016. július 28.) számú határozata¹⁸, illetve az **ágybetétekre vonatkozó 2014/391/EU** (2014. június 23.) számú határozata¹⁹ tartalmazza.

Az uniós zöld közbeszerzési követelményekhez képest az ökocímke követelmények sem határozzák meg eltérően a bútortermékcsoporthoz fogalmát. Az egyetlen kivétel a használt vagy felújított bútorok jelentik, ezekre csak a zöld közbeszerzési követelmények hatálya terjed ki, az ökocímke követelmények viszont nem vonatkoznak rájuk.

Mindkét követelményrendszer lényegében **ugyanazon a környezeti hatásokra koncentrálnak**:

- a bútorok készítéséhez használt faanyag, parafa, rattan és bambusz legális, fenntarthatóan művelt erdőből történő beszerzésére,
- megújuló forrásból, illetve újrafeldolgozásból származó nyersanyagok használatára,
- a gyártáshoz felhasznált és a termékben visszamaradó vegyi anyagokra (veszélyes anyagok korlátozása),
- a késztermékek tartósságára és használhatóságára,
- szétszerelhetőségre, javíthatóságra és újrahasznosíthatóságra.

A bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési szempontok és az ökocímke kritériumok egyes részletei eltérnek egymástól²⁰, utóbbiak esetenként szigorúbbak is.

Egyes esetekben nehézséget jelenthet, ha az ajánlatkérők az uniós zöld közbeszerzési szempontokat esetleg az azonos környezeti hatásra vonatkozó ökocímkes kritériumokkal helyettesítik, vagy az ökocímke kritériumokat alapul véve saját kritériumokat állapítanak meg. A bútorok ugyanis anyagukat, használatukat tekintve igen sokfélék, ezért a rájuk vonatkozó ökológiai kritériumok – legyen szó zöld közbeszerzési vagy ökocímke kritériumokról – bonyolultak. Az ajánlatkérőknek egyes esetekben indokolt lehet mérlegelniük azt, hogy megelégednek kizárólag - a beszerzői szempontokat követő - zöld közbeszerzési kritériumok alkalmazásával, mivel az

¹⁸ A BIZOTTSÁG (EU) 2016/1332 HATÁROZATA (2016. július 28.) a bútorok uniós ökocímkéjének odaítélésére vonatkozó ökológiai kritériumok megállapításáról, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016D1332>

¹⁹ A BIZOTTSÁG (EU) 2014/391/EU HATÁROZATA (2014. június 23.) az ágybetétek uniós ökocímkéjének odaítélésére vonatkozó ökológiai kritériumok meghatározásáról (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/AUTO/?uri=CELEX:32014D0391&qid=1695893863970&rid=4>) legutóbbi egységes szerkezetbe foglalt változat: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02014D0391-20220718>

²⁰ Például a latexhabok VOC-kibocsátási határértékeinél a formaldehid kibocsátás határértékére a zöld közbeszerzési szempontok 0,01 mg/m³-t, az ökocímke kritériumok 0,005 mg/m³-t, a nitrózaminok kibocsátására a zöld közbeszerzési szempontok 0,001 mg/m³-t, az ökocímke kritériumok 0,0005 mg/m³-t adnak meg.

(esetenként) szigorúbb öko címké kritériumok által jelentett környezeti előny biztosítása az előkészítés során többletmunkát és nagyobb időráfordítást igényelhet.

Amennyiben viszont az elérhető legkedvezőbb környezeti hatású bútor beszerzése a cél, amelyik környezeti szempontból az uniós zöld közbeszerzési szempontoknak megfelelőnél is kedvezőbb, az ajánlatkérők eleve öko címkés (vagy azzal egyenértékű) termékek beszerzésére kérhetnek árajánlatot, vagy az értékelésnél (azonos árajánlat esetén) előnyben részesíthetik a valamelyik ISO I. típusú öko címkével rendelkező termékeket, esetleg értékelhetik az öko címkés termékek arányát.

Az öko címkés termékek előnyét az adja, hogy a kritériumokat a piacon elérhető termékek környezetvédelmi szempontból legjobban teljesítő 15-20%-a tudja teljesíteni. Emellett az öko címkés termékeknek nem néhány kiválasztott kritériumnak, hanem a feltételrendszer valamennyi kritériumának egyidejűleg meg kell felelniük.

Öko címkés bútorokból elég széles a kínálat: az uniós öko címkét 2023. márciusáig 38 bútorgyártó 1550 terméke nyerte el. A gyártók között vannak dán, holland, finn, svéd, német, cseh, olasz és spanyol cégek, öko címkés matracokat pedig további két cég állít elő.²¹

Az uniós öko címkén kívül a skandináv és az osztrák öko címkének (mindkettő ISO I. típusú öko címké) is van bútorokra kidolgozott feltételrendszere. A skandináv öko címkés termékekről nincs elérhető statisztika, az osztrák öko címkét 35 gyártó termékei kapták meg.

Magyarországon a termékek és szolgáltatások környezetbarát jellegét tanúsító jel a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál lajstromozott védjegy. A pályázat nyilvános, folyamatos és önkéntes a hazai és külföldi gyártók, szolgáltatók és forgalmazók részére. Étel- és italárúk, valamint gyógyszerek kivételével bármely termékkel, csomagolással, vagy szolgáltatással lehet pályázni. A védjegy megszerzésére irányuló pályázatokat a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft²²-nek kell benyújtani.

²¹ https://environment.ec.europa.eu/topics/circular-economy/eu-ecolabel-home/product-groups-and-criteria_en

²² <http://www.hermanottointezet.hu/vedjegy-megszerzese>

III. Jó gyakorlati példák az Európai Unióban

Az Európai Unió számos jó gyakorlati példát tett közzé a környezetbarát bútorbeszerzések kapcsán.²³ A bútorok beszerzésére irányuló környezetbarát közbeszerzési eljárások az irányadó uniós zöld közbeszerzési követelményekkel összhangban kerültek kiírásra többek között Dániában, Hollandiában, Írországban, Lettországban, Svédországban.²⁴

A Közbeszerzési Hatóság felhívja a figyelmet arra, hogy az egyes tagállamok közbeszerzési jogi előírásainak különbözősége okán a lenti példákban ismertetett közbeszerzési megoldások egy az egyben történő átemelését a Hatóság nem javasolja, a jó gyakorlatok bemutatásának célja elsősorban a szemléletformálás.

Dánia – Körforgásos közbeszerzés a fenntartható tanulási környezetért (2017)

Aalborg Dánia negyedik legnagyobb városa, önkormányzata pedig elkötelezetten dolgozik a település fenntarthatóságért. A közelmúltban bevezetett dán iskolai reform elismeri a differenciált tanulási környezetek fontosságát a befogadás, a jó közérzet és a színvonalas oktatás elősegítése érdekében. Ennek okán az iskoláknak olyan osztálytermek kialakítására lett szükségük, amelyek rugalmasan az osztályok tanulási igényeihez szabhatók.

Az iskolabútorokra vonatkozó új keretszerződés megkötésekor az önkormányzat úgy döntött, lehetőségeivel élve szakít a pusztán az asztalokra és székekre összpontosító szemlélettel, és olyan inspiráló tanulási környezet megteremtését tűzi ki célul, amely támogatja a tanulók igényeit, ugyanakkor erősíti a körforgásos gazdaságot is.

A keretszerződés odaítélésére hirdetmény közzétételével induló tárgyalásos eljárás lefolytatásával került sor.

Az eljárást alapos előkészítés előzte meg. Az önkormányzatnak segítséget nyújtott a Dán Környezetvédelmi Ügynökség és a Dán Szabványügyi Testület, továbbá az Aalborgi Egyetem és az Észak-Dániai Hálózat a Fenntarthatóságért.

Az eljárásban rögzített, fenntarthatóságot célzó kritériumok a következők:

²³ https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/e5e17fb8-0d3f-4251-b0aa-e20eeaacd9ce?p=1&n=10&sort=modified_DESC

²⁴ https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/e5e17fb8-0d3f-4251-b0aa-e20eeaacd9ce?p=2&n=10&sort=modified_DESC

A szerződés tárgya:

Fenntartható tanulási környezet beszerzésére vonatkozó keretszerződés.

A műszaki leírásban alkalmazott minimum követelmények:

- Legalább öt év garancia az új bútorok élettartamára
- Minimum két év garancia a bútor felújított részének élettartamára
- Legalább öt év garancia a pótalkatrészekre
- Évente egyszer az iskolák tájékoztatása a teljes jótállási időszak alatt az egyes termékekhez elérhető és javasolt karbantartási szolgáltatásokról
- Csak újrahasznosított anyagokból készült csomagolás használata
- 50 gramm feletti műanyag alkatrészek címkézése újrahasznosítás céljából
- Biztosítani kell, hogy a felhasznált faanyag legalább 70%-ban fenntartható forrásból származzon

Értékelési szempontok a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlat kiválasztásához:

- Körforgásosság - 40%, ezen belül:
 - Élettartam - 30%
 - Termékélettartam garanciák az új bútorokra, amelyek meghaladják az öt év minimális követelményt
 - Hatékony felhasználói kézikönyv az egyszerű karbantartás érdekében
 - Szerviz és karbantartás - 25%
 - Az öt év minimális követelményt meghaladó alkatrész-garancia
 - A termékek cseréhez és felújításhoz alkatrészekre szétszerelhetők
 - Újrahasználat - 20%
 - Meglévő bútorok újrafelhasználása (a megkövetelt 20% felett)
 - Bútorok kezelése az újrafelhasználás érdekében, azaz a kapcsolódó környezeti hatások minimalizálása, pl. a szállítással kapcsolatos hatások csökkentése
 - Felújítás - 15%
 - Meglévő bútorok felújítása, azaz az asztallap cseréje, vagy új bevonat, vagy átfestés stb.
 - A felújítást speciális feltételekkel, azaz fogyatékkal élő vagy szociális segélyben részesülő munkavállalók végzik
 - Anyag újrahasznosítás - 10%
 - Az új bútorok újrahasznosított anyagokból és/vagy az iskolákban meglévő bútorok felújításával, újrahasznosított anyagokból készülnek.
 - Bármilyen megmaradt bútoralkatrész újrahasznosítása
- A kínált belsőépítészet minősége - 20%.

- Az igényekhez igazodó, változatos bútortaszték, a meglévő bútorok újrafelhasználásával, a meglévő bútorok felújításával és a keretszerződés szerinti új bútorok széles választékával.
- Az egyes iskolák oktatási szemléletének megjelenítése
- A tanulók igényeihez igazítható bútorok biztosítása
- A tanácsadás minősége - 20%.
Az ajánlattevőnek részletes leírást kellett készítenie a felajánlott tanácsadási folyamatokról, értékelték az ajánlattevő körkörös gazdaságra vonatkozó kompetenciáit és tapasztalatait, a vásárlói szempontok megjelenítését, valamint az oktatók és hallgatók bevonásával kapcsolatos folyamatok elősegítését.
- Gazdaságosság - 20%.
A költségeket számos szempont alapján értékelték, többek között a személyzet korábbi órabére, bizonyos feladatok elvégzése, az új és felújított bútorok ára alapján.

A „körforgásos gazdaság”, a „tanácsadás minősége” és „a kínált belsőépítészeti minősége” kritériumok esetében az ajánlatokat 0-tól (semmilyen szempontból sem felel meg az alkategóriának vagy alkritériumnak) 6-ig (az alkategóriának vagy alkritériumnak minden tekintetben megfelel) terjedő pontskálán értékelték.

Hollandia - Bútorok körbeszerzése a venloi városháza számára

A fenntartható építési beruházás keretében megvalósult venloi új városháza irodabútorainak beszerzésére 2013-ban indított az önkormányzat közbeszerzési eljárást, mely olyan, káros anyagoktól mentes termékek beszerzésére irányult, amelyek könnyen szétszedhetők, felújíthatók és értékállóak.

A cél nem csupán a vonzó munkakörnyezet megteremtése volt, hanem új üzleti modellek beépítése a teljes tulajdon összköltsége (TCO – total cost of ownership) koncepció megvalósításával, amely nemcsak a termékek közvetlen költségeit, hanem a közvetett költségeket is (pl. ökológiai, társadalmi) figyelembe veszi, valamint azzal, hogy az ajánlattevők tíz év elteltével kínáljanak visszavételi rendszert termékeikre, és vegyék figyelembe e termékek pénzügyi maradványértékét, beleértve a karbantartást is.

Az eljárásban rögzített, fenntarthatóságot célzó kritériumok:

Műszaki leírás

Az ajánlatkérő a holland kormány által a „Fenntartható beszerzés kritériumai” körében megadott minimális követelményeket alkalmazta. Ezen túlmenően előírta a következőket:

- A leszállított irodabútorok minimális műszaki élettartama tíz év. Tíz év elteltével is elérhetőnek kell lennie a piacon minden felújításhoz szükséges bútorelemnek és alkatrésznek.
- A bútorok megfelelnek az EN 120, DIN EN 717-1 és DIN EN 717-2 szabványok szerint meghatározott formaldehidre vonatkozó európai előírásoknak.
- A bútorokhoz használt textíliák:
 - nem tartalmaznak klórozott mesterséges szálakat,
 - nem tartalmaznak halogénezett égésgátló anyagokat, kivéve, ha ilyen anyagokat használnak alá,
 - nem tartalmaznak benzedrine alapú színezéket,
 - pigmentekben, színezékekben vagy speciális textilszálakban nem tartalmazhatnak egyes nehézfémeket a követelményekben meghatározottak szerinti magasabb koncentrációban.
- A bútorokban/bútorokon használt bevonatok meg kell felelnie az antimon, arzén, bárium, kadmium, króm, ólom, higany és szelén kibocsátási határértékeinek, az EN 71-3 előírás szerint.

Értékelési szempontok

A szerződést a gazdaságilag legelőnyösebb ajánlatot tevő ajánlattevőnek ítélték oda. Ebből a célból négy részszerzőpontot és a következő súlyozási rendszert rögzítették:

- Minőség - 10%
- Bölcsőtől bölcsőig (Cradle to Cradle - C2C)²⁵ - 30%, minimális feltétel: a legmagasabb pontszámot elérő ajánlattevő legalább 60%-a
- Tulajdon teljes összköltsége (TCO) - 30%, az ár és a termékek fennmaradó költségének levonása alapján számítva tíz év után
- Esztétika - 30%, minimális feltétel: a legmagasabb pontszámot elérő ajánlattevő legalább 60%-a.

Az értékelő testület munkájában C2C szakember vett részt. A C2C pontozás 100%-át akkor teljesítették, ha egy termék C2C vagy azzal egyenértékű tanúsítvánnyal

²⁵ Ezen megközelítés szerint az anyagok egy biztonságos, egészséges és zárt rendszerben vannak jelen, és a használati folyamat végén kikerülő anyag egyben már egy következő ciklus alapanyagát jelenti. A 'C2C tanúsítvány' a McDonough Braungart Design Chemistry (MBDC) cég védett tulajdona, a Bölcsőtől bölcsőig elv eredeti koncepciója azonban Walter R. Staheltől származik az 1970-es évekből. További részletek: <https://c2ccertified.org/>

rendelkezett. Az ajánlattevők a pontösszeg 25%-át szerezhették meg az alábbi részszerzőpontok alapján:

- a termék kémiai összetételének ismerete 100 ppm-ig;
- az összetevők szétválasztásának mértéke anélkül, hogy további anyagokra vagy olyan anyagokra lenne szükség, amelyek már nem használhatók fel a folyamatban;
- milyen mértékben lehet újrahasznosítani az anyagokat a tervezett élettartam végén anélkül, hogy elveszítenék eredeti minőségüket, vagy biológiailag komposztálhatók vagy lebonthatók lennének;
- a termék milyen mértékben áll gyorsan megújuló vagy újrahasznosítható anyagokból.

A szerződés teljesítési feltételei

A beszállító köteles évenként elvégzendő megelőző karbantartási tervet átadni, amely tartalmazza a szolgáltatási szintre vonatkozó megállapodásokat, mint például: válaszdő, hibás bútorok ideiglenes cseréje, karbantartás időzítése stb.

A szerződés időtartama alatt a szállító felelős a bútorok általános javításért, tíz év elteltével pedig a szállító köteles a bútort visszavenni és felajánlani a felújítási lehetőségét.

Írország – Fenntartható irodabútorok beszerzése

Az írországi bútorokra irányuló kormányzati közbeszerzések jelentős hányadát az Office of Public Works (OPW) Bútorokért Felelős Főosztálya bonyolítja le, a bútor- és egyéb beszerzések fenntarthatóságára törekedve. Minden megvásárolt termék megfelel az összes EU és nemzetközi környezetvédelmi szabványnak és irányelvnek. Az OPW már 2003-ban megbízott egy független, akkreditált vizsgálati tanácsadó céget, hogy végezzen környezeti hatásvizsgálatot bútorspecifikációjára vonatkozóan, melynek eredményeként eljárásaikban többpontokat szerezhettek azon vállalkozók, akik bizonyítani tudják, hogy termékeik és eljárásaik a szokásosnál környezetbarátabbak.

Az eljárásban rögzített fenntarthatóságot célzó kritériumok:

Műszaki leírás:

- Alaplap: A használt forgácslap 'Bútor E1' osztályú minőségén túl a felhasznált ragasztók és gyanták csak alacsony formaldehid-kibocsátást eredményezhetnek, és meg kell felelniük az E1 emissziós osztálynak a BS EN 312:2003 európai szabvány (vagy egyéb hasonló szabvány) szerint.
- Felületkezelés: A furnérokat biocidok használata vagy biocidok vizekbe történő kibocsátása nélkül kell gyártani. Minden panelt jóváhagyott alátét furnérral kell

kiegyensúlyozni. Minden élperemnek legalább 2,5 mm-es tömörfa peremnek kell lennie.

- Lakkok: Kerülni kell a savval térhálósodó lakkok használatát, kivéve, ha alacsony illékony szerves vegyület (VOC) és alacsony formaldehid kibocsátásúak. Lehetőség szerint UV fényre keményedő és vízbázisú lakkokat kell használni. Minden felületnek meg kell felelnie a FIRA 6250 szabványnak vagy azzal egyenértékűnek.
- Ragasztók: A ragasztóknak alacsony VOC-tartalommal kell rendelkezniük (körülbelül 10% vagy kevesebb); nem okozhatnak formaldehid kibocsátást.
- A fentiekén kívül a vállalkozóknak bizonyítaniuk kell, hogy megfelelnek az OPW faanyag-fenntarthatósági követelményeinek, a faanyagok legális és fenntartható forrásból származnak, és hogy veszélyeztetett fajtájú faféléket nem használnak fel.

A szerződés teljesítési feltételei:

A vállalkozóknak környezetvédelmi intézkedéseket kell foganatosítaniuk a helyszínen a hulladékcsökkentés, a hulladékhasznosítás, a csomagolás minimalizálása, az újrahasznosítható csomagolóanyagok használata, a környezeti kibocsátások ellenőrzése, valamint a hatékony anyagfelhasználás és szállítás tekintetében.

Svédország – Malmö: újrahasznált bútorok és kapcsolódó szolgáltatások beszerzése

2018-ban Malmö bútorbeszerzése során új megközelítés alkalmazása mellett döntött, amely növeli a bútorok újrafelhasználását, miközben a lehető legtöbb figyelmet fordítja a meglévő belső szolgáltatásokra.

Az új keretszerződés megkötésére irányuló közbeszerzési eljárás mellett kidolgoztak egy szempontrendszert is a bútorok beszerzése tárgyában. A prioritások a következők:

1. Elsődlegesen a már Malmö város tulajdonában lévő bútorokat kell használni (azaz a raktáron lévő vagy a belső online felületen elérhető bútorokat).
2. Ha a bútorok felújítást igényelnek, ezt az önkormányzat illetékes osztálya végezheti el.
3. Ha a belsős felújítás nem lehetséges, akkor azt a keretszerződésben részes szerződő fél is elvégezheti.
4. Ha a városon belül nem található meglévő bútor, a keresett termék az újrafelhasznált bútorokra irányuló keretszerződés alapján megvásárolható.
5. Ha nem felel meg a felhasználó igényeinek az újrafelhasznált bútor, akkor az új bútorokra irányadó keretszerződés alapján vásárolható meg.

6. Ha a város tulajdonában lévő bútoroknak nincs viszonteladási értéke, azok újrahasznosítandók, mely eset a bútor életciklusának utolsó szakasza, és amennyire csak lehetséges, kerülendő.

A szerződés tárgya: Újrafelhasznált bútorok és kapcsolódó szolgáltatások.

Szolgáltatás leírása:

A keret részeként összesen tíz szolgáltatást igényeltek, amelyek közül az első öt kötelező volt, a következők szerint:

1. Felújítás: a szállítónak képesnek kell lennie arra, hogy a megrendelő bútorait közel eredeti állapotúra helyreállítsa.
2. Kárpitos szolgáltatás: a szállítónak képesnek kell lennie a bútorok átkárpitozására.
3. Asztalosmunkák és festés: a szállítónak képesnek kell lennie a javításokhoz szükséges asztalosmunkák elvégzésére és a meglévő bútorok és berendezési tárgyak újrafestésére.
4. Újratervezés: a szállítónak képesnek kell lennie a keretek és az anyagok újrafelhasználására, a bútor vagy berendezési tárgy színét vagy funkciójának átalakítására (például tárgyalóasztal dohányzóasztallá alakítására, polcok készítésére a régi íróasztalokból, vagy székek festékszóró festékekkel történő lefestésére).
5. Belső tanácsadás: a szállítónak képesnek kell lennie arra, hogy tanácsot adjon a megrendelői igényeknek legjobb megfelelő bútorokkal és dizájnnal kapcsolatban.

Az ajánlattevőket arra kérték, hogy adják meg az összes kötelező szolgáltatásra érvényes óránkénti bruttó költséget. A keretbe történő beválogatás esetén a pályázatban szereplő ár plafonárként működik, a szállító csak azonos (vagy alacsonyabb) árat kínálhat.

A kiírás szerint a szállítási és beszerelési költségek is 46 eurós (500 SEK) óra/plafon árhoz kapcsolódtak, és általános diszkontráta (százalékban) is felajánlható az újrafelhasznált bútorokra. Ez a legalacsonyabb árendedmény a szerződés időtartama alatt, és a szállító magasabb engedményt kínálhat konkrét igényekre válaszul.

Értékelési szempontok:

Az ajánlattevőket felkérték, hogy nyújtsanak be cselekvési tervet az alábbi témakörök mindegyikéhez:

- Körforgásos fejlődés;

- Hogyan ösztönözheti Malmö az új keretszerződés használatát;
- Hogyan fog az ajánlattevő együttműködni a várossal, belső szolgáltatásaival és más beszállítókkal.

A témákat egyenlő súlyozással (33%) értékelték, és aszerint pontozták, hogy a „körforgásosság mértéke” mennyiben felel meg Malmö város prioritásainak. A cselekvési tervben meg kellett határozni a beszállító céljait, stratégiáját, kockázatait, intézkedéseit, valamint javaslatot kellett tenni egy vagy több kulcsfontosságú adatra, amelyet a szállító mérhet.

- Körforgásos fejlődés: a beszállító milyen mértékben teljesíti a körforgásos célokat (karbantartás, újraelosztás, javítás, újrafelhasználás és újrahasznosítás).
- A szolgáltatások igénybevételének ösztönzése: a szállítónak cselekvési tervet kell meghatároznia, amely leírja, hogy a bútorokhoz kapcsolódó folyamatoknál milyen ösztönzőkre van szükség a feleknél.
- Együttműködés: a szállítónak cselekvési tervet kell meghatároznia, amely leírja, hogyan kívánja megszervezni az együttműködést az alvállalkozókkal, más szereplőkkel és a várossal. A szállítónak figyelembe kell vennie a fennálló feltételeket, a kívánt célt, valamint azt az erőfeszítést, amelyre a beszállító, az alvállalkozók és a város részéről a célok elérése érdekében szükség lenne.

IV. Jó gyakorlat Magyarországon

Magyar Posta: Környezetbarát bútorok beszerzése az MPL Depók részére

A Magyar Posta Zrt. 2023. áprilisában indított nyílt közbeszerzési eljárást környezetbarát bútorok beszerzése az MPL Depók részére tárgyban²⁶, három ajánlati részben:

1. Ajánlati rész: Asztalosipari bútorok
2. Ajánlati rész: Ülőbútorok
3. Ajánlati rész: Fémbútorok.

Az ajánlatkérő a bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelmények alapján a műszaki leírás részeként, az értékelési szempontok és a szerződés teljesítési feltételei között alkalmazott környezetvédelmi szempontokat, az alábbiak szerint:

1. Műszaki leírás részeként

²⁶ EKR000406802023

a) Bevonó keverékre vonatkozó korlátozások – valamennyi Ajánlati rész vonatkozásában.

Előírás:

A bútortermékek fából vagy fémből készült elemének bevonására használt bevonó keverékek az 1272/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerint nem sorolhatók az alábbi kategóriákba:

- 1. vagy 2. kategóriába tartozó rákkeltő, mutagén vagy a reprodukciót károsító,
- akut toxicitású szájon át, bőrön át vagy belélegzés – útvonal révén (1. és 2. kategória) vagy a vízi környezetre (1. kategória),
- 1. kategóriájú célszervi toxicitás esetén.

Ezenkívül nem tartalmaznak kadmium-, ólom-, króm VI-, higany-, arzén- vagy szelénalapú adalékanyagokat 0,010 tömegszázalékot meghaladó koncentrációban.

Ajánlattétel során: Cégszerűen aláírt nyilatkozat benyújtása az ajánlat részeként.

A szerződés teljesítése alatt: Eladó egyedi megrendelésenként köteles csatolni a gyártói/biztonsági adatlapokat a gyártás során felhasznált bevonó keverékekről, amelyekkel igazolja, hogy a bútortermékek fából vagy fémből készült elemének bevonására használt bevonó keverékek az 1272/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerint nem sorolhatók a fenti kategóriákba.

b) Faanyag törvényes forrásból történő beszerzése bútorgyártáshoz – az 1. Ajánlati rész (Asztalosipari bútorok) és a 2. Ajánlati rész (Ülőbútorok) vonatkozásában.

Előírás: Az Ajánlattevő vállalja, hogy a szállítandó bútortermékekhez felhasznált összes faanyagnak legális kitermelésből kell származnia, azaz megfelelnek a 995/2010/EU rendelet szabályainak vagy rendelkeznek érvényes FLEGT-engedéllyel vagy CITES-engedéllyel.

Ajánlattétel során: Cégszerűen aláírt nyilatkozat benyújtása az ajánlat részeként.

A szerződés teljesítése alatt: Eladó egyedi megrendelésenként köteles csatolni faanyag beszállítója azon nyilatkozatát, hogy a termékekhez felhasznált összes faanyag legális kitermelésből származik.

2. Értékelési szempontrendszer részeként

a) Fémekre vonatkozó korlátozások – valamennyi Ajánlati rész vonatkozásában.

Előírás: A bútortermékekben található fém alkotóelemek galvanizálási eljárásaiban kadmium felhasználásra kerül (nem/igen).

Ajánlattétel során: Minőségi értékelési szempontként, 10-es súlyszámmal, abszolút értékelési módszer alkalmazásával (nem használ: maximum pontszám, használ: minimum pontszám)

b) Habosító anyagokra vonatkozó korlátozások – a 2. Ajánlati rész (Ülőbútorok) vonatkozásában.

Előírás: Halogénezett szerves vegyületek felhasználásra kerülnek habosító anyagként vagy kiegészítő habosító anyagként a párnázóanyagok gyártásához a bútorok kárpitozása során (nem/igen).

Ajánlattétel során: Minőségi értékelési szempontként, 5-ös súlyszámmal, abszolút értékelési módszer alkalmazásával (nem használ: maximum pontszám, használ: minimum pontszám)

Az első ajánlati részben (asztalosipari bútorok) hat, a második részben (ülőbútorok) nyolc, míg a harmadik részben (fémbútorok) hét érvényes ajánlat érkezett. Mindegyik részben eredményesen zárult az eljárás, az első és második részben 2023. szeptember 28-án, míg a harmadik részben október 4-én kötötték meg a szerződést. Jogorvoslati eljárás megindítására nem került sor.

V. A bútorok közbeszerzéséhez javasolt környezetvédelmi követelmények

A fentiekben ismertetett uniós zöld közbeszerzési követelmények, ökocímke kritériumok és jó gyakorlati példák alapján a **Közbeszerzési Hatóság javasolja, hogy az ajánlatkérők legalább az alábbi környezetvédelmi követelmények alkalmazását fontolják meg bútorbeszerzéseik során, akár a műszaki leírás részeként, akár a szerződés teljesítési feltételei körében:**

1. Hosszútávú használat

A bútorok környezeti hatásainak nagy része, mintegy 80-90%-a az anyaghasználathoz kötődik (legyen az fa, műanyag vagy fém), valamint az ezen anyagok bútoralkatrészekké történő előállításának folyamataihoz. Ezzel szemben használatuk során a bútorok gyakorlatilag nulla környezeti hatást fejtenek ki. Ez azt jelenti, hogy a bútorokkal összefüggő környezetterhelés csökkentésének leghatékonyabb módja a hasznos élettartam növelése. Egy tipikus irodai szék (82 kg CO₂e) és egy tipikus irodai asztal (146 kg CO₂e) szénlábnyoma 45%-kal, illetve 35%-kal csökkenthető olyan minimális felújítással, amivel az élettartam megduplázódik; míg egy intenzívebb felújítás, mint például az íróasztal felületének teljes cseréje, 20%-kal csökkentheti a CO₂-kibocsátást²⁷. Így **javasolt, hogy az ajánlatkérők írják elő közbeszerzési eljárásaikban a bútorok hosszútávú használatát biztosító feltételeket, így**

²⁷ JRC Science for Policy Report: Revision of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Furniture, Technical Report Final Version, 2017. aug., 18. oldal <https://circabc.europa.eu/ui/group/44278090-3fae-4515-bcc2-44fd57c1d0d1/library/004415d4-4bb0-4b74-8f3c-8e7bb220cea3/details>

különösen a hosszabb jótállást, a pótalkatrészek biztosítását, a javíthatóságot és a szétszerelhetőséget, valamint a minél hosszabb élettartamot.

A hosszútávú használathoz hozzájárul, ha a termék darabjaira szedhető, mely azért fontos, mert így maguk az elemek könnyen kicserélhetők és javíthatók. Gyakran merül fel az a probléma, hogy ha változnak a megrendelői igények akár a funkciót, akár a külső megjelenést illetően, ahhoz hogyan illeszkedhetnek a meglévő bútorok. **Ha a bútorok egyes elemei akár több színváltozatban is rendelkezésre állnak, konfigurálhatók és könnyen szétszerelhetők, akkor a bútor egyszerű átalakíthatósága és igény szerinti bővíthetősége meghosszabbíthatja a termékek élettartamát.**

2. Ökotudatos felépítés

A fenntarthatóságot az szolgálja, ha a bútorok **újrahasznosítható és fenntartható forrásból származó anyagokból** készülnek.

A **fa** a fenntartható fejlődés alapanyagának is tekinthető ²⁸, mivel az egyik legtermészetesebben megújuló energiaforrás, más anyagokhoz képest kevésbé lesz terhelő hatással a környezetre. A bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelményekkel és az uniós ökocímkével összhangban a faanyagok kapcsán célszerű megkövetelni azt, hogy azok **törvényes, illetve fenntartható forrásból** származzanak.²⁹

A környezetbarát bútorbeszerzések esetén az ajánlatkérőknek figyelemmel kell lenniük a **környezetre káros anyagok alkalmazásának mellőzésére** is. A bútorokra vonatkozó uniós zöld közbeszerzési követelmények és ökocímke kritériumok részletesen rögzítik, hogy **mely bútorelemek/összetevő anyagok esetében milyen korlátozások érvényesíthetők**, összhangban az uniós előírásokkal.

3. Újrahasznosításra tervezés

Az ökotudatos tervezés során a körforgásosság jegyében a **termék életciklusának minden szakaszában** figyelembe veszik a környezeti szempontokat.

Az újrahasznosítás nem összekeverendő az újrahasználattal. Utóbbi esetében az adott termék változatlan állapotában marad és legtöbb esetben ugyanazt a funkciót tölti be, mint amire eredetileg gyártották. Ilyen például a visszaváltható üveg, azonban

²⁸ <https://epiteszforum.hu/mitol-valik-fenntarthatova-egy-irodabutor>

²⁹ lásd részletesebben új bútorelemek beszerzésére irányadó uniós zöld közbeszerzési követelmények kapcsán kifejtetteket a törvényes forrásból származó, illetve fenntartható faanyag fogalma kapcsán

újrhasználtnak számít a használt cikkek adás-vétele, kölcsönzése is. A bútorok újrhasználata, illetve felújításának megvalósítása az új bútorok beszerzése helyett már bevált jó gyakorlatnak számít a körforgásos közbeszerzésekben és holisztikusabb és fenntarthatóbb megközelítésnek tekinthető a szervezetek bútorszükségeinek kielégítésében.

Újrhasználtság esetén viszont magában az anyagban történik változás, vagyis a hulladékból ismét nyersanyag lesz, majd abból állítanak elő új terméket. Ezáltal az újonnan előállított termék teljesen más funkcióval is bírhat, mint eredetileg. A műanyagot jellemzően nem sorolják a fenntartható alapanyagokhoz, ellenben rendkívül tartós és újrhasználható anyagnak számít. Irodabútorok esetében a magas biztonsági előírásoknak megfelelően jellemzően egyszer, maximum kétszer lehetséges új életet biztosítani a műanyagoknak, mivel az újrhasználított műanyag az újraöntés után veszít az erősségéből. Ellenben már az egyszeri újrhasználtság által is mérséklődik a hulladékmennyiség és meghosszabbodik az anyag felhasználásának az időtartama³⁰, így az ilyen bútorok beszerzése is hozzájárul a fenntarthatósághoz.

³⁰ <https://epiteszforum.hu/mitol-valik-fenntarthatova-egy-irodabutor>